ECLI:LV:AT:2018:0323.A420339317.6.L

Lieta Nr. A420339317
SKA-1060/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 23.martā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Ieva Višķere,
tiesnese Dzintra Amerika,
tiesnese Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja SIA „Abbott Laboratories Baltics" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 7.februāra lēmumu, ar kuru noraidīts SIA „Abbott Laboratories Baltics" pagaidu aizsardzības lūgums.

Aprakstošā daļa

[1] Pasūtītāja Valsts asinsdonoru centra (turpmāk – centrs) un trešās personas SIA „Medilink" starpā 2015.gada 21.septembrī uz diviem gadiem tika noslēgts iepirkuma līgums par sistēmas seroloģiskajam skrīningam donoru asins paraugos *Roche Diagnostics* analizatoru sistēmas *Cobas 6000* moduļu e601 piegādi.

Pēc noslēgtā līguma darbības beigām 2017.gada 19.septembrī iepirkuma līguma izpildes ietvaros lietotā sistēma donoru asins paraugu seroloģiskajam skrīningam *Cobas 6000* tika nodota centra īpašumā par atlikušo līguma summu (30 258 *euro*).

2017.gada 1.novembrī centrs un SIA „Medilink" noslēdza piegādes līgumu par reaģentu, piederumu, kontroles materiālu un iekārtas šķīdumu HbsAg, anti-HCV, anti-HIV ½ un antivielu pret sifilisa izraisītāju noteikšanai donoru asins paraugos piegādi (turpmāk – reaģentu piegādes līgums). Līgums tika noslēgts uz trim gadiem par kopējo līguma summu 996 477 *euro* bez pievienotās vērtības nodokļa. Līguma slēgšanas tiesības SIA „Medilink" tika piešķirtas sarunu procedūrā, nepublicējot paziņojumu par līgumu, atsaucoties uz Publisko iepirkumu likuma 8.panta septītās daļas 2.punkta „b" apakšpunktu. Minētās procedūras izvēle pamatota ar to, ka centra īpašumā esošo sistēmu *Cobas 6000* var izmantot tikai ar šai sistēmai atbilstošiem reaģentiem un piederumiem un tādus var piegādāt tikai viens piegādātājs – SIA „Medilink". Tādējādi secināts, ka centram nepieciešamās piegādes var nodrošināt tikai konkrēts piegādātājs, proti, nav konkurences tehnisku iemeslu dēļ, līdz ar to nav pamata rīkot atklātu konkursu.

[2] Pieteicēja SIA „Abbott Laboratories Baltics", kura darbojas asins seroloģiskā skrīninga iekārtu un reaģentu ražošanā, vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par reaģentu piegādes līguma atzīšanu par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža. Vienlaikus pieteicēja lūdza piemērot pagaidu aizsardzību – aizliegt pildīt reaģentu piegādes līgumu.

Pieteikums un pagaidu aizsardzības lūgums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Centrs ir nepamatoti konstatējis konkurences neesību un attiecīgi nepamatoti piemērojis Publisko iepirkumu likuma 8.panta septītās daļas 2.punkta „b" apakšpunktu, rīkojot sarunu procedūru.

Viena konkrēta ražotāja iekārtu pieņemšana īpašumā nevar tikt izmantota kā attaisnojums atklāta konkursa nerīkošanai, jo faktiski ir vērsta uz nepamatotu konkurences samazināšanu. Publiskajos iepirkumos asins seroloģiskajam skrīningam nepieciešamo reaģentu un analizatoru piegādei Latvijā un citās Eiropas valstīs maksa par reaģentu piegādi parasti tiek noteikta kā vienīgais (vai galvenais) vērtēšanas kritērijs. Savukārt sistēmu šo reaģentu izmantošanai nodrošina reaģentu piegādātājs kā neatņemamu reaģentu piegādes sastāvdaļu. Līdz ar to centra rīcība, pieņemot īpašumā viena konkrēta ražotāja iekārtas un attiecīgi nododot reaģentu piegādes tiesības vienam konkrētam tirgus dalībniekam, ir netipiska un nonāk pretrunā ar Publisko iepirkumu likuma mērķi – nodrošināt piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem. Turklāt centra un SIA „Medilink" 2015.gadā noslēgtais iepirkuma līgums sākotnēji nemaz neparedzēja sistēmas *Cobas 6000* nodošanu centra īpašumā.

[2.2] Centra rīcības rezultātā pieteicējai ir liegta dalība iepirkumā godīgas konkurences apstākļos. Līdz ar to noslēgtā reaģentu piegādes līguma izpilde lietas iztiesāšanas laikā būtiski ierobežo pieteicējas tiesības panākt taisnīgu lietas galīgo noregulējumu – iepirkuma līguma noslēgšanu, ievērojot godīgu konkurenci.

[3] Centrs sniedza paskaidrojumus par pieteicējas pieteikumu un pagaidu aizsardzības lūgumu, norādot, ka uzskata pieteicējas pieteikumu un attiecīgi pagaidu aizsardzības lūgumu par nepamatotu.

Atbildot uz pieteicējas iebildumiem pret piemēroto iepirkuma procedūru, centrs norādīja, ka pieteicēja kļūdaini interpretē konkrēto tirgus segmentu, konkurenci tajā un iepirkuma priekšmetu. Centrs piekrita pieteicējas apsvērumiem, ka parasti iepērkamo reaģentu izmantošanai nepieciešamo sistēmu pasūtītājam nodrošina reaģentu piegādātājs. Vienlaikus centrs uzsvēra, ka, lai nodrošinātu skrīninga procesa nepārtrauktību, nepieciešams maksimāli ekspluatēt esošo sistēmu tās efektīvas pielietošanas iespējamības laikā, tādējādi izslēdzot pārtraukumu, kas saistīts ar sistēmas maiņu, iekārtu un procesu validāciju. Tas, centra ieskatā, nodrošina arī finanšu resursu saprātīgu izlietojumu un iestādes resursu efektīvu izmantošanu, līdz ar ko šajā gadījumā situāciju nevarot vērtēt tikai no Publisko iepirkumu likuma šaura tvēruma par piegādātāju brīvas konkurences nodrošināšanu, bet jāņem vērā arī cits mērķis – pasūtītāja līdzekļu efektīvu izmantošana, maksimāli samazinot tā risku, kas korelē ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.pantu. Cita veida iepirkuma priekšmeta izvēles vai tā prasību paplašināšanas gadījumā centram kā pasūtītājam,

iespējams, vajadzētu iepirkt jaunas sistēmas, kuru sastāvā būtu cita ražotāja iekārtas, kas pēc saviem tehniskajiem parametriem atšķirtos no centra rīcībā jau esošajām, vai arī atšķirība radītu nesaderību vai ievērojamas tehniskās grūtības preču vai iekārtu uzturēšanā un ekspluatācijā, kas neatbilstu lietderības un saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma principiem, kā arī prasītu jaunu metožu un procesu ieviešanu, aprobēšanu un validēšanu.

Turklāt pēc esošo iekārtu ekspluatācijas termiņa beigām (šis termiņš atbilst noslēgtā reaģentu piegādes līguma darbības laikam) centrs rīkos atklātu konkursu gan par sereoloģiskā skrīninga sistēmas, gan reaģentu un piederumu piegādi.

Atbildot uz pieteicējas argumentiem par pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas nepieciešamību, centrs norādīja, ka noslēgtā reaģentu piegādes līguma darbības apturēšana nebūtu sabiedrības interesēs, jo centram ir būtiska nepieciešamo reaģentu piegādes nepārtrauktība un piegādes nodrošinājums ārkārtas apstākļos, ko iespējams nodrošināt tikai jau noslēgtā līguma ietvaros.

[4] Trešā persona sniedza paskaidrojumus par pieteicējas pieteikumu un pagaidu aizsardzības lūgumu, norādot, ka uzskata pieteicējas pieteikumu un attiecīgi arī pagaidu aizsardzības lūgumu par nepamatotu.

Arī trešā persona norādīja, ka pieteicēja ir nepareizi interpretējusi konkrēto tirgu un attiecīgi nepareizi secinājusi pastāvošo konkurenci tajā. Trešā persona uzsvēra, ka ražotāja iekārtas asins seroloģiskajam skrīningam ir „slēgta" sistēma. Proti, katra analizatoru sistēma ir ražota tā, ka tā ir saderīga tikai ar tā paša ražotāja reaģentiem. Līdz ar to tikai trešā persona var piegādāt un faktiski piegādā reaģentus, kas ir savietojami ar centra īpašumā esošo sistēmu *Cobas 6000*.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2018.gada 7.februāra lēmumu pieteicējas pagaidu aizsardzības lūgumu noraidīja. Rajona tiesas lēmums pamatots ar turpmāk izklāstītajiem argumentiem.

[5.1] Vērtējot pieteicējas norādītos apsvērumus par pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas nepieciešamību, atzīstams, ka nav pamata uzskatīt, ka reaģentu piegādes līguma darbība un tas, ka pieteicējai nebija iespējams piedalīties atklātā iepirkuma procedūrā, varētu radīt pieteicējai būtisku kaitējumu vai zaudējumus. Pieteicējas norādītie apstākļi ir vērsti uz varbūtējām sekām, kas varētu arī neiestāties gadījumā, ja iepirkuma procedūra notiktu vispārējā kārtībā, bet pieteicēja neiegūtu līguma slēgšanas tiesības. Ņemot vērā pieteicējas un trešās personas norādīto, ka šobrīd Latvijā ir trīs asins seroloģiskā skrīninga iekārtu izplatītāji, no kuriem vismaz divi ir ieinteresēti piedalīties iepirkumā, tiesai nav iespējams paredzēt varbūtējā iepirkuma rezultātus, aptverot zaudējumu pozīcijas un aprēķinot iespējamus zaudējumus.

Turklāt reaģentu piegādes līguma nenoslēgšana ar pieteicēju nav pamats, lai apšaubītu pieteicējas reputāciju, un tas neliedz pieteicējai sadarboties ar citiem klientiem un gūt pieredzi citos iepirkumos.

Ievērojot minēto, nav konstatējams, ka pieteicējas norādītie iemesli steidzīgai tās tiesību aizsardzībai būtu pamats piemērot pagaidu aizsardzību lietā. Pieteicēja nav norādījusi sevišķas aizsardzības tūlītēju nepieciešamību un nav iesniegusi attiecīgus pierādījumus. Tāpat pieteicēja nav pamatojusi, tieši kādu būtisku kaitējumu vai zaudējumus tai rada reaģentu piegādes līguma izpilde, kuru novēršana vai atlīdzināšana pieteicējai būtu ievērojami apgrūtināta vai prasītu nesamērīgus resursus.

[5.2] Lai būtu pamats atzīt, ka sabiedrības interesēm atbilst reaģentu piegādes līguma izpildes apturēšana, jābūt pietiekami nopietnam iemeslam apgalvot, ka trešās personas vietā varētu būt pieteicēja, proti, uzvarētāja vietā varētu būt cits reāls, centram (tātad arī sabiedrībai kopumā) izdevīgāks pretendents (piemēram, pieteicēja), kura piedāvājums faktiski būtu lētāks vai saimnieciski izdevīgāks.

Lai gan Publisko iepirkumu likuma normas paredz iespēju pasūtītājam uz tiesvedības laiku noslēgt citu līgumu, atzīstams, ka reaģentu piegādes līguma darbības apturēšana nav sabiedrības interesēs. Šobrīd sabiedrības interese centra nepārtrauktas darbības nodrošināšanā prevalē pār pieteicējas komerciālajām interesēm. Turklāt centra īpašumā esošās iekārtas demontēšana nav atzīstama par lietderīgu resursu izlietošanu. Tāpat arī nav gūstama pārliecība, ka pagaidu aizsardzības apmierināšanas gadījumā centrs izvēlētos slēgt līgumu tieši ar pieteicēju, nevis citu iekārtu izplatītāju – *Siemens*.

[5.3] Pagaidu aizsardzības lūguma izskatīšanas ietvaros nav iespējams objektīvi konstatēt reaģentu piegādes līguma pirmšķietamo prettiesiskumu.

No lietas materiāliem izriet, ka centra īpašumā ir sistēma donoru asins paraugu seroloģiskajam skrīningam *Cobas 6000*, kurā var izmantot tikai ar iekārtām saderīgus reaģentus un piederumus. No lietas dalībnieku paskaidrojumiem izriet, ka Latvijā tikai trešā persona izplata atbilstošus reaģentus. Turklāt no centra sniegtā paskaidrojuma izriet, ka centrs pirms iepirkuma veikšanas saņēma Veselības ministrijas saskaņojumu iepirkumam piemērot sarunu procedūru. Tāpēc pirmšķietami pamatota ir iestādes atsaukšanās uz Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumu un no tā izrietošo pienākumu lietderīgi izmantot iestādes īpašumā esošo mantu.

Vienlaikus atzīstams, ka no lietas materiāliem nevar izsecināt, vai pieteicējas piedāvājums, ieskaitot iekārtu nomu, varētu būt zemāks par reaģentu piegādes līguma summu. Tādēļ šobrīd nav iespējams izvērtēt, vai pieteicēja varētu būt atzīstama par citu reālu pretendentu šajā iepirkumā un vai iestādei būtu lietderīgāk rīkot iepirkumu vispārējā kārtībā un iznomāt cita pretendenta sistēmu (nevis izmantot savā īpašumā esošo).

[5.4] Attiecībā uz pieteicējas iebildumiem pret centra rīcību, izrādot favorītisma pazīmes pret trešo personu, kā arī to, ka centra un trešās personas starpā 2015.gadā noslēgtais līgums neparedzēja *Cobas 6000* nodošanu centra īpašumā, norādāms, ka izskatāmās lietas ietvaros netiek izvērtēts 2015.gada iepirkuma un tā rezultātā noslēgtā sistēmas piegādes līguma tiesiskums.

[6] Pieteicēja par minēto Administratīvās rajona tiesas lēmumu iesniedza blakus sūdzību. Blakus sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Pieteicējai faktiski ir liegta iespēja trīs gadus konkurēt Latvijā donoru asins seroloģiskā skrīninga iekārtu un reaģentu tirgū, jo centrs ir vienīgā iestāde (laboratorija) Latvijā, kas veic donoru asins seroloģisko skrīningu. Tāpat nav garantēts, ka centrs pēc termiņa beigām rīkos atklātu konkursu asins seroloģiskā skrīninga iekārtām un reaģentiem. Turklāt ar reaģentu piegādes līguma noslēgšanu centrs faktiski 2015.gadā noslēgtu divu gadu līgumu ir pārvērtis par vismaz piecu gadu līgumu. Tomēr no 2015.gada iepirkuma neizrietēja, ka centrs nākotnē būtu plānojis uz nenoteiktu laiku sadarboties tikai ar vienu konkrētu piegādātāju.

[6.2] Tieši reaģentu piegādes līguma apturēšana ir efektīvākais līdzeklis pieteicējas tiesību aizskāruma novēršanai. Pieteicējas iespējas prasīt zaudējumu atlīdzinājumu tad, kad iepirkumu līgums tiks atzīts par prettiesisku, būs ierobežota, jo potenciālā iepirkuma uzvarētāja un piedāvāto cenu prognozēšana tiesas procesā būs faktiski neiespējama.

Pat tad, ja, kā norādīts rajona tiesas lēmumā, Latvijā būtu citi donoru asins sereoloģiskā skrīninga iekārtu un reaģentu iepirkumu konkursi, kuros pieteicējai būtu iespējams piedalīties, šis apsvērums nevar kalpot kā pamats, lai uzskatītu, ka pieteicēja nav pamatojusi pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas nepieciešamību.

[6.3] Pieteicēja vispārīgi neapstrīd, ka asins seroloģiskā skrīninga nodrošināšana ir būtiska sabiedrības interese. Tomēr tas pats par sevi nevar būt pamats prettiesiski noslēgtā līguma turpināšanai. Turklāt Publisko iepirkumu likums ir paredzējis mehānismu, kura ietvaros centrs var nodrošināt asins seroloģiskā skrīninga pakalpojumu sniegšanu sabiedrībai.

[6.4] Nav pamata apgalvot, ka, tā kā reaģentu piegādes līgums ir vērsts uz centra īpašumā esošās sistēmas ekspluatēšanu, tas nodrošina efektīvu budžeta līdzekļu izmantošanu. Tieši pretēji, ir konstatējams, ka SIA „Medilink" piedāvātā cena par *Roche* reaģentiem uz vienu izmeklējumu gan

2015.gada iepirkumā, gan 2017.gada sarunu procedūrā ir ievērojami (par 18%) dārgāka nekā SIA „Tamro" (pieteicējas ražoto preču izplatītāja) piedāvātā cena. Turklāt *Cobas 6000* esība centra īpašumā nav devusi nozīmīgu cenas samazinājumu, jo cena uz vienu izmeklējumu ir kritusies tikai par 0,4% jeb 0,02 *euro*.

[6.5] Centram nebija tiesību atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 8.panta septītās daļas 2.punkta „b" apakšpunktam rīkot sarunu procedūru. Iemesli, kuru dēļ centrs uzskata, ka nepastāv konkurence tehnisku iemeslu dēļ, ir tādi ekskluzivitātes kritēriji, kurus centrs pats ir radījis. Tas neatbilst Eiropas Savienības Parlamenta un Padomes 2014.gada 26.februāra direktīvā 2014/24/ES (turpmāk – Direktīva 2014/24/ES) noteiktajam par gadījumiem, kuros tāpēc, ka tehnisku iemeslu dēļ nepastāv konkurence, ir attaisnojama sarunu procedūras rīkošana.

[7] Centrs iesniedza paskaidrojumu par blakus sūdzību, norādot, ka uzskata pārsūdzēto rajona tiesas lēmumu par tiesisku, savukārt pieteicējas blakus sūdzību par nepamatotu.

Paskaidrojumos centrs atkārtoti uzsvēra, ka konkrētās tiesvedības ietvaros nav pārbaudāms centra 2015.gadā rīkotā atklātā konkursa un tā rezultātā noslēgtā līguma tiesiskums. Tāpat centrs norādīja, ka nevienam nav tiesību piespiest pasūtītājam paplašināt iepirkuma priekšmetu un faktiski iegādāties tādas preces, kas tam nav nepieciešamas.

[8] SIA „Medilink" iesniedza paskaidrojumu par blakus sūdzību, norādot, ka uzskata pārsūdzēto rajona tiesas lēmumu par tiesisku, savukārt pieteicējas blakus sūdzību par nepamatotu.

Motīvu daļa

[9] Pieteicēja vērsusies tiesā ar pieteikumu par reaģentu piegādes līguma atzīšanu par spēkā neesošu un lūgusi piemērot tādu pagaidu aizsardzības līdzekli, kas aizliedz centram veikt maksājumus SIA „Medilink", kā arī veikt citas darbības noslēgtā reaģentu piegādes līguma izpildē.

Tādējādi pieteicēja pēc būtības ir lūgusi pārsūdzētā reaģentu piegādes līguma darbības apturēšanu.

[10] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185. un 195.pantam pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas pamats ir divu kumulatīvu kritēriju iestāšanās: pirmkārt, tiesas konstatējums, ka tad, ja pagaidu aizsardzības līdzekļi netiktu piemēroti, varētu rasties būtisks kaitējums vai zaudējumi, kuru novēršana vai atlīdzināšana būtu ievērojami apgrūtināta vai prasītu nesamērīgus resursus (subjektīvais kritērijs), un, otrkārt, secinājums, ka pārsūdzētā iestādes rīcība (administratīvais akts, faktiskā rīcība, noslēgtais līgums) ir pirmšķietami (*prima facie*) prettiesiska.

Pirmšķietamā prettiesiskuma kritērijs jeb objektīvais kritērijs prasa pirmšķietami izvērtēt pieteikuma pamatotību – iespējamību, ka pieteikums, skatot lietu pēc būtības, tiks apmierināts. Pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošana attaisnojama tikai tad, ja, tiesas ieskatā, lietas izskatīšanas pēc būtības rezultāts varētu būt pagaidu aizsardzības lūdzējam labvēlīgs (piemēram, *Augstākās tiesas 2007.gada 25.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-673/2007 (A42257104) 13.punkts, 2009.gada 14.maija lēmuma lietā Nr. SKA-475/2009 (A42635207) 6.punkts*).

I

[11] Pieteicēja ir vērsusies tiesā, jo uzskata, ka centram nebija tiesību iegādāties seroloģiskā skrīninga reaģentus un piederumus bez atklāta konkursa un līdz ar to centrs, rīkojot sarunu procedūru, ir pieļāvis tādu pārkāpumu, kura rezultātā citiem iespējamiem piegādātājiem, tostarp pieteicējai, nepamatoti liegtas iespējas godīgas konkurences apstākļos piedalīties donoru seroloģiskā skrīninga sistēmu un reaģentu iepirkumā. Tas nozīmē, ka pieteicēja, vēršoties tiesā, ir norādījusi, ka centrs ir pieļāvis vienu no smagākajiem pārkāpumiem publisko iepirkumu jomā.

Tiesa, vērtējot pieteicējas pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas nepieciešamības pamatojumu, ir pievērusies vienīgi jautājumam par to, vai un kādi zaudējumi pieteicējai rastos tajā gadījumā, ja pagaidu aizsardzības līdzekļi netiktu piemēroti. Tiesa atzinusi, ka pieteicējas norādītie apstākļi ir vērsti uz varbūtējām sekām, kas varētu arī neiestāties gadījumā, ja iepirkuma procedūra notiktu vispārējā kārtībā, bet pieteicēja neiegūtu līguma slēgšanas tiesības. Attiecīgi tiesa ir norādījusi, ka tai nav iespējams paredzēt varbūtējā iepirkuma rezultātus, apsverot pieteicējai nodarīto zaudējumu pozīcijas un aprēķinot iespējamos zaudējumus. Tāpēc tiesa ir secinājusi, ka pieteicēja nav pamatojusi, tieši kādu būtisku kaitējumu vai zaudējumus tai rada reaģentu piegādes līguma izpilde.

Tomēr šāds pagaidu aizsardzības subjektīvā kritērija vērtējums ir kļūdains un neatbilstošs Augstākās tiesas judikatūrai. Konkrētajā strīdā pieteicējas kā iepirkuma līguma noslēgšanā ieinteresētās personas nepieciešamība pēc pagaidu aizsardzības nevar tikt vērtēta vienīgi caur tādu iespējamo zaudējumu atlīdzināšanas grūtībām, kurus iespējams konkrēti prognozēt un aprēķināt.

[12] Augstākās tiesas praksē, vērtējot pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas nepieciešamību strīdos par publiskajiem iepirkumiem, vairākkārt ir atzīts, ka personu interese piedalīties tiesiskā iepirkuma procedūrā pati par sevi ir aizsardzības vērta, un tās aizsardzību nebūtu iespējams efektīvi nodrošināt, ja katrā pagaidu aizsardzības lūguma gadījumā tiesa pieprasītu pierādījumus par reāliem zaudējumiem, kas personai varētu rasties pasūtītājas prettiesiskā lēmuma dēļ (*Augstākās tiesas 2018.gada 12.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-903/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0212.A420278417.11.L) 20.punkts, 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1190/2017 (A420163817) 8.punkts*).

Minētie secinājumi attiecināmi arī uz konkrēto lietu.

Konkrētās tiesvedības priekšmets aptver vērtējumu par to, vai centrs ir pareizi izvēlējies tādu iepirkuma procedūru, kurā faktiski ir izslēgta konkurence, un attiecīgi, vai tiesisks ir centra un trešās personas starpā noslēgtais iepirkuma līgums. Tas nozīmē, ka konkrētās tiesvedības priekšmets neaptver vērtējumu par to, vai un kādi zaudējumi pieteicējai ir radušies saistībā ar centra prettiesisko lēmumu. Ja sekotu rajona tiesas pieejai un atzītu, ka pieteicēja nav pamatojusi pagaidu aizsardzības piemērošanas nepieciešamību, jo nav konstatējami konkrēti grūti atlīdzināmi zaudējumi, pieteicējas rīcībā nebūtu citu efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, ar kuru palīdzību panākt galveno mērķi, kura aizsardzībai pieteicēja ir vērsusies tiesā, proti, tiesības piedalīties tiesiskā iepirkuma procedūrā un pretendēt uz līguma noslēgšanu brīvas konkurences apstākļos.

[13] No minētā izriet, ka rajona tiesa, vērtējot pagaidu aizsardzības piemērošanas subjektīvo kritēriju, kļūdaini pievērsusies jautājumam par to, vai SIA „Medilink" vietā (kā konkursa, ja tāds būtu bijis, uzvarētāja) varētu būt pieteicēja.

Tāpat rajona tiesa vērtējumu, vai pastāv iespēja, ka SIA „Medilink" vietā varētu būt cits pretendents, kura piedāvājums būtu lētāks, kļūdaini ir saistījusi ar jautājumu par to, vai sabiedrības interesēs varētu būt konkrētā līguma darbības apturēšana. Publisko iepirkumu likums liek pārbaudīt, vai sabiedrības interesēs ir būtiski saglabāt prettiesiska iepirkuma līguma radītās sekas, nevis to, vai sabiedrība varētu būt ieinteresēta līguma izpildes apturēšanā. Pēdējā ir tieši pieteicēja subjektīvā tiesiskā interese un par sabiedrības interesi to var uzskatīt vienīgi tiktāl, ciktāl sabiedrība ir ieinteresēta tiesiskuma nodrošināšanā vispār (sal. *Augstākās tiesas 2014.gada 22.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1390/2014 (A420372114) 8.punkts*).

[14] Tāpat, pretēji rajona tiesas lēmumā norādītajam, konkrētajā gadījumā nav piešķirama nozīme tam, vai pieteicējai ir tiesības piedalīties citos līdzīgos iepirkumos. Personas tiesiskā interese un šīs intereses aizsardzība tiesā attiecas uz konkrētu iepirkuma procedūru, un šīs intereses pagaidu aizsardzība vērtējama tieši konkrētās iepirkuma procedūras kontekstā (sal. *Augstākās tiesas 2017.gada 8.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-1190/2017 (A420163817) 8.punkts*).

[15] Ņemot vērā, ka pieteicēja ir vērsusies tiesā, lai aizsargātu savas tiesības piedalīties tiesiskā iepirkuma procedūrā, un ir norādījusi, ka reaģentu piegādes līguma noslēgšana ir prettiesiska, jo līgums noslēgts nepamatotas konkurencei slēgtas procedūras rezultātā, tātad ir pieļauts smags pārkāpums publisko iepirkumu jomā, ir konstatējama pieteicējas nepieciešamība pēc pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas jeb ir konstatējams tā saucamais pagaidu aizsardzības piemērošanas subjektīvais kritērijs.

II

[16] Tā kā ir konstatējama pagaidu aizsardzības piemērošanas nepieciešamība, secīgi izvērtējams pagaidu aizsardzības piemērošanas objektīvais kritērijs jeb pieteicējas pieteikuma pirmšķietamā pamatotība.

Vērtējot objektīvo kritēriju, ņemams vērā, ka lūguma par pagaidu aizsardzības piemērošanu pamatotība jautājuma izlemšanas steidzamības dēļ tiesai jāvērtē pēc tiem materiāliem, kas ir lietā jautājuma par pagaidu aizsardzības piemērošanu izlemšanas laikā (sal. *Augstākās tiesas 2007.gada 25.oktobra lēmuma lietā Nr. SKA-673/2007 (A42257104) 13.punkts, 2009.gada 14.maija lēmuma lietā Nr. SKA-475/2009 (A42635207) 6.punkts*).

[17] Centrs reaģentu piegādes līgumu ir noslēdzis sarunu procedūras rezultātā.

Atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 1.panta 30.punktam sarunu procedūra ir iepirkuma procedūra, kurā pasūtītājs, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu, apspriežas ar paša izraudzītiem piegādātājiem un ar vienu vai vairākiem no viņiem rīko sarunas par iepirkuma līguma noteikumiem. Proti, sarunu procedūra ir tāda veida iepirkuma procedūra, kas tiek veikta, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu.

To, kuros gadījumos pasūtītājs ir tiesīgs piemērot sarunu procedūru, noteic Publisko iepirkumu likuma 8.panta septītā daļa. Izvērtējot šajā daļā ietvertās tiesību normas, konstatējams, ka sarunu procedūra tiek pieļauta gadījumos, kad ir objektīvs attaisnojums piegādātāju nemeklēt konkursa (tātad tādas procedūras, kas atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 28.pantam prasa iepriekš publicēt paziņojumu par līgumu) ceļā. Piemēram, sarunu procedūra tiek pieļauta, ja nav izdevies izvēlēties piegādātāju konkursa kārtībā, ja neparedzamu ārkārtas apstākļu rezultātā objektīvi radusies situācija, kurā steidzamības dēļ nav iespējams piemērot konkursa procedūru vai ja objektīvu apstākļu dēļ piegādes var nodrošināt tikai viens piegādātājs. Tas nozīmē, ka parasti piegādes nodrošinātājs būtu jāizvēlas konkurencei atvērtā konkursa procedūrā, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu, un gadījumi, kad konkursa vietā pasūtītājs var izvēlēties sarunu procedūru, ir izņēmumi no šī principa.

[18] Atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 74.panta pirmās daļas 2.punktam tiesa iepirkuma līgumu var atzīt par spēkā neesošu, grozīt vai atcelt tā noteikumus vai saīsināt iepirkuma līguma termiņu, ja iepirkuma līgums noslēgts, nepamatoti piešķirot tiesības slēgt iepirkuma līgumu bez paziņojuma par līgumu publicēšanas Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē vai Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, ja iepirkuma līgumcena ir vienāda ar Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām vai lielāka.

Pieteicējas ieskatā, sarunu procedūras piemērošanai konkrētajā gadījumā nebija pamata, un konkrētās preces bija jāiepērk konkursa kārtībā. Proti, pieteicēja uzskata, ka centrs pārsūdzētā līguma noslēgšanai nepamatoti piemērojis tādu procedūru, kurā tiesības slēgt iepirkuma līgumu piešķirtas bez paziņojuma par līgumu publicēšanas. Līdz ar to konkrētajā gadījumā Publisko iepirkumu likuma 74.panta pirmās daļas 2.punkts varētu būt pamats līguma atzīšanai par spēkā neesošu (sal. *Augstākās tiesas 2015.gada 8.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-550/2015 (A420307713) 7.punkts*).

[19] Centrs, reaģentu iegādei rīkojot sarunu procedūru, ir atsaucies uz Publisko iepirkumu likuma 8.panta septītās daļas 2.punkta „b" apakšpunktu.

Atbilstoši minētajai normai pasūtītājs ir tiesīgs piemērot sarunu procedūru, ja piegādes var nodrošināt tikai kāds konkrēts piegādātājs tāpēc, ka nav konkurences tehnisku iemeslu dēļ. Minētā panta astotā daļa noteic, ka šis izņēmums ir piemērojams tikai tad, ja nav pamatotas alternatīvas vai aizstājēja un ja konkurences trūkuma iemesls nav iepirkumam noteiktās prasības.

Minētais regulējums ir pārņemts no Direktīvas 2014/24/ES, un tās 32.pants pēc jēgas satur tādas pašas prasības attiecībā uz minētā izņēmuma piemērošanu.

Attiecībā uz minēto Direktīvas 2014/24/ES 50.apsvērumā skaidrots, ka, ņemot vērā kaitīgo ietekmi uz konkurenci, sarunu procedūras bez paziņojuma par līgumu iepriekšējas publicēšanas būtu jāizmanto tikai ļoti ārkārtējos apstākļos. Tikai objektīvas ekskluzivitātes situācijas var attaisnot to, ka tiek izmantota sarunu procedūra bez līguma publicēšanas, ja ekskluzivitātes situāciju nav radījusi pati līgumslēdzēja iestāde saistībā ar gaidāmo iepirkuma procedūru. Līgumslēdzējām iestādēm, kas vēlas izmantot šo izņēmumu, būtu jānorāda iemesli, kādēļ nav nekādu pamatotu alternatīvu vai aizstājēju, piemēram, izmantojot alternatīvus izplatīšanas kanālus, tostarp ārpus līgumslēdzējas iestādes dalībvalsts, vai apsverot iespēju izmantot funkcionāli līdzīgas piegādes un pakalpojumus.

No minētā izriet, ka sarunu procedūras rīkošana tāpēc, ka tehnisku iemeslu dēļ nepastāv konkurence, ir pieļaujama vienīgi tajos gadījumos, ja pasūtītāja iepirkumā izvirzītās prasības, kuru izpildi tehnisku iemeslu dēļ var nodrošināt tikai viens pretendents, ir balstītas objektīvā pamatojumā.

[20] Pasūtītāja vajadzība, kuras nodrošināšanai konkrētajā gadījumā rīkota sarunu procedūra, ir donoru asins seroloģiskā skrīninga procedūru nodrošināšana. Proti, iepirkuma procedūras rīkošanas mērķis ir tādu preču iegāde, kas ļautu centram veikt tā pamatfunkciju – donoru asins seroloģisko skrīningu.

Savukārt centra izvēle veidot tādu iepirkuma procedūru, kuras ietvaros tiek iegādāti centra īpašumā esošajai sistēmai (analizatoram) atbilstoši reaģenti, šķīdumi un piederumi, ir uzskatāms par veidu, kādā pasūtītājs ir izvēlējies savu vajadzību nodrošināt.

[21] Pieteicējas ieskatā, centrs, izvēloties konkrēto veidu savas vajadzības nodrošināšanai, ir mākslīgi radījis tādas iepirkuma prasības, kas faktiski izslēdz konkurenci un piešķir nepamatotas priekšrocības tikai vienam pretendentam. Minētos iebildumus pieteicēja ir pamatojusi ar argumentiem par konkrētā tirgus (donoru asins seroloģiskā skrīninga reaģentu piegādes tirgus) specifiku. Proti, pieteicēja skaidrojusi, ka reaģentu piegādes tirgus ir veidots tādējādi, ka pamatā pasūtītāji iegādājas tieši reaģentus donoru asins seroloģiskajam skrīningam, savukārt sistēmas (analizatorus), ar kurām šie reaģenti ir izmantojumi noslēgtā piegādes līguma darbības laikā, pasūtītājam nodrošina reaģentu piegādātājs, parasti nododot šīs sistēmas lietošanā. Tāpēc, pieteicējas ieskatā, apstāklis, ka pasūtītāja īpašumā ir sistēma *Cobas 6000*, neattaisno konkrētās iepirkuma procedūras izvēli.

Savukārt centrs ir uzsvēris, ka tam ir izvēles brīvība noteikt tādu iepirkuma priekšmetu, kas atbilst tā faktiskajām vajadzībām, un konkrētā iepirkuma priekšmeta izvēle ir pamatota gan ar finansiāliem, gan praktiskiem apsvērumiem.

[22] Ievērojot minēto, izskatāmās lietas ietvaros izšķirams, vai centra norādītie iemesli objektīvi pamato konkrētā iepirkuma priekšmeta un attiecīgi iepirkuma procedūras izvēli.

Turklāt, pretēji rajona tiesas lēmumā norādītajam, vērtējot pieteicējas pieteikuma pamatotību, nav piešķirama nozīme tam, vai tad, ja centrs būtu rīkojis atklātu konkursu, kura priekšmets būtu gan reaģentu, gan sistēmas (analizatora) piegāde, kāds pretendents būtu varējis iesniegt lētāku piedāvājumu par to, kādu SIA „Medilink" iesniedza sarunu procedūras ietvaros. Konkrētās tiesvedības priekšmets ir reaģentu piegādes līguma atzīšana par spēkā neesošu. Tādējādi tiesas kontrole konkrētajā lietā aptver vērtējumu par to, vai centrs ir pamatoti piemērojis slēgtu iepirkuma procedūru. Savukārt tam, kādi rezultāti būtu tad, ja centrs būtu rīkojis atklātu konkursu, nav nekādas nozīmes, vērtējot, vai konkrētajā gadījumā ir konstatējami tiesību normās paredzētie priekšnoteikumi sarunu procedūras rīkošanai.

[23] Vispārīgi nav noliedzams, ka neviens nevar likt pasūtītājam iepirkt tādas preces vai pakalpojumus, kuri tam objektīvi nav nepieciešami. Tieši pasūtītājam ir vislabāk zināms tas, kāda nepieciešamība atbilst tā saimnieciskajām interesēm, un tam ir rīcības brīvība noteikt attiecīgas prasības iepirkuma dokumentos. Ne iespējamais pretendents, ne tiesa nevar iejaukties paša pasūtītāja kompetencē, nosakot, kādām prasībām atbilstošas preces vai pakalpojumi tam ir jāiegādājas (sal. *Augstākās tiesas 2015.gada 15.septembra lēmuma lietā Nr. SKA-1315/2015 (A420242515) 10.punkts*).

Vienlaikus pasūtītāja izvēles brīvības izmantošana nevar būt patvaļīga vai vērsta vienīgi uz konkrētu personu interešu nodrošināšanu vai konkurences ierobežošanu pašu par sevi. Iepirkuma procedūras viens no virsmērķiem ir nodrošināt tādu procesu, kurā pasūtītāja rīcības brīvība vērsta uz atbilstoša pakalpojuma saņemšanu, nevis citu interešu nodrošināšanu.

No minētā izriet, ka pasūtītāja izvēlēm gan iepirkuma procedūras rīkošanā, gan iepirkuma prasību noteikšanā jābūt objektīvi pamatotām. Jo īpaši minētais attiecas uz tādiem gadījumiem, kuros pasūtītāja izvēļu dēļ tiek nonākts pie tādas iepirkuma procedūras vai priekšmeta izvēles, kas būtiski ierobežo vai izslēdz konkurenci.

[24] Centra izšķiršanās piemērot iepirkuma procedūru, kuras ietvaros tas iegādājas tādus reaģentus, piederums un šķīdumus, kas atbilst un sader ar sistēmu *Cobas 6000*, ir pamatota ar to, ka tā īpašumā jau ir sistēma *Cobas 6000*.

No centra norādītā izriet, ka, tā ieskatā, šis fakts pats par sevi jau ir pietiekams, lai atzītu, ka tātad centram ir tiesības noteikt, ka tam vajadzīgi tikai un vienīgi ar šo sistēmu saderīgi reaģenti.

Augstākā tiesa tam nepiekrīt un norāda, ka attiecīgais fakts ir vērtējams kopsakarā ar konkrētā tirgus specifiku.

[25] Pieteicēja ir norādījusi, ka reaģentu piegādes tirgus specifika ir tāda, ka tajā gadījumā, ja pasūtītājs iegādājas konkrēta ražotāja reaģentus, sistēma šo reaģentu izmantošanai uz noslēgtā piegādes līguma darbības laiku tiek nodrošināta, jo sistēmas vērtība salīdzinājumā ar piegādājamo reaģentu kopējo vērtību veido proporcionāli ļoti niecīgu daļu. Pret minētajiem pieteicējas apgalvojumiem pēc būtības nav iebildis ne centrs, ne SIA „Medilink". SIA „Medilink" paskaidrojumos norādītais, ka sistēmas lietošana reaģentu piegādes līguma darbības laikā jebkurā gadījumā ir iekļauta kopējās reaģentu piegādes izmaksās, nenonāk pretrunā ar pieteicējas skaidroto. Tieši pretēji, minētais pirmšķietami apstiprina pieteicējas apsvērumus no tāda aspekta, ka reaģentu un sistēmas (analizatora) piegāde parasti tiek veikta kopā, proti, reaģentu piegādātājs nodrošina pasūtītājam iespēju lietot sistēmu, kas ir saderīga ar attiecīgajiem reaģentiem.

Tādējādi pirmšķietami secināms, ka konkrētais tirgus (donoru asins seroloģiskā skrīninga iekārtu un reaģentu tirgus) darbojas tādējādi, ka pasūtītājs iepērk tieši reaģentus, savukārt šo reaģentu izmantošanai nepieciešamo sistēmu (analizatorus) ražotājs vai izplatītājs pasūtītājam piegādes līguma darbības laikā nodod lietošanā. Tas nozīmē, ka pirmšķietami iespējams secināt, ka sistēmas lietošanas izmaksas attiecībā pret iepērkamo reaģentu izmaksām veido nebūtisku daļu.

[26] Turklāt konkrētajā gadījumā pieteicēja arī apgalvo, ka sistēmas iegāde (iegūšana centra īpašumā) nav bijusi centra 2015.gadā organizētā iepirkuma priekšmets. Pieteicēja uzskata, ka sistēmas nodošana centra īpašumā kalpojusi kā veids, kādā nodrošināts, ka reaģentu iepirkumā tiek piešķirtas nepamatotas priekšrocības vienam konkrētam pretendentam (sistēmas atsavinātājam), tādējādi nepamatoti izslēdzot konkurenci.

Augstākā tiesa pieteicējas argumentu atzīst par pamatotu. Proti, ņemot vērā iepriekš norādīto par to, kā darbojas reaģentu un iekārtu iepirkumu tirgus (parasti iekārta seko reaģentiem, nevis otrādi), un to, ka konkrētai iekārtai atbilst tā paša piegādātāja (ražotāja) piedāvātie reaģenti, ir likumsakarīgi, ka konkrēta tirgus dalībnieka iekārtas nodošana pasūtītāja rīcībā faktiski var novest pie tā, ka turpmāk reaģentus līdz pat iekārtas ekspluatācijas termiņa beigām būs spējīgs piegādāt tikai konkrētais piegādātājs. Šādas situācijas izveidošana var novest pie nepamatotu konkurences ierobežojumu radīšanas. Līdz ar to ir pamats izvērtēt arī apstākļus, kādos centrs konkrētajā gadījumā ieguvis sistēmu savā īpašumā.

Vienlaikus saistībā ar minēto Augstākā tiesa norāda, ka vērtējums par to, vai centra 2015.gadā rīkotā iepirkuma priekšmets ir bijis arī skrīniga sistēmas iegāde, nenozīmē, ka konkrētās tiesvedības ietvaros tiek pārbaudīts 2015.gadā rīkotā iepirkuma un attiecīgi tā rezultātā noslēgtā iepirkuma līguma tiesiskums.

[27] Lietas materiālos ir centra un SIA „Medilink" 2015.gada 21.septembrī starpā noslēgtais piegādes līgums, kura slēgšanas tiesības SIA „Medilink" ieguva 2015.gadā rīkotajā atklātajā konkursā (*lietas 28.lapa*).

Līguma priekšmets atbilstoši šī līguma 1.1.apakšpunktam ir norādīts „sistēmas seroloģiskajam skrīningam donoru asins paraugos – Roche Diagnostics analizatoru sistēmas „Cobas 6000" moduļi e601, kas paredzētas kvalitatīvai izmeklēšanai ar EIA, kuru izmēra ar elektroķīmiskās luminiscences palīdzību metodi (Ražotājs: Roche Diagnostics, Šveice, atbilstoši līguma 1.pielikuma prasībām), piegāde Valsts asinsdonoru centram".

No lietas materiālos esošā 2015.gada 21.septembra līguma 1.pielikuma tehniskās specifikācijas „sistēma seroloģiskajam skrīningam donoru asins paraugos" (*lietas 33.lapa*) iespējams pārliecināties, ka 2015.gada iepirkuma priekšmets un šajā iepirkumā izvirzītās prasības patiešām aptver ne tikai reaģentus, bet arī sistēmai donoru asins seroloģiskajam skrīningam izvirzāmās prasības. Tomēr minētais pats par sevi neļauj izdarīt secinājumus par to, vai 2015.gada iepirkumā centra mērķis ir bijis arī iegādāties pašu minēto sistēmu, jo, ja jebkurā gadījumā reaģentu iegādes līguma ietvaros nodrošināma arī sistēma, tad pašsaprotami, ka iepirkuma dokumentācija citstarp paredz prasības arī sistēmai.

Sistēmas *Cobas 6000* nodošanas centra īpašumā apstākļi izriet no lietas materiālos esošā 2017.gada 19.septembra pieņemšanas un nodošanas akta (*lietas 36.lapa*).

Atbilstoši minētajā aktā norādītajam sistēma seroloģiskajam skrīningam donoru asins paraugos *Cobas 6000* centra īpašumā tika nodota 2017.gada 19.septembrī ar atlikušo vērtību kopā 30 258 *euro*. No minētā akta pirmšķietami ir iespējams secināt, ka 2015.gada 21.septembra reaģentu piegādes līguma spēkā esamības laikā sistēma *Cobas 6000* bija nodota centra lietošanā, nevis īpašumā. Tomēr šādi apstākļi ir netipiski situācijai, kurā sistēmas

iegāde būtu bijusi minētā iepirkuma priekšmets.

Pieņemšanas un nodošanas aktā arī norādīts, ka iekārta centram tiek nodota, pamatojoties uz piegādes līguma nosacījumiem, tomēr 2015.gada 21.septembra piegādes līgums neparedz nosacījumus attiecībā uz iekārtas piegādi un to, kādā statusā līguma darbības laikā iekārta ir nodota centram (proti, īpašumā vai lietošanā).

Tādējādi no lietas materiālos esošās informācijas nav iespējams gūt pārliecību par to, vai 2015.gadā rīkotais atklātais konkurss un attiecīgi tā rezultātā centra un SIA „Medilink" starpā noslēgtais iepirkuma līgums patiešām jau sākotnēji paredzēja sistēmas *Cobas 6000* iegādi. Tieši pretēji, lietas materiālos esošais 2015.gada 21.septembra līgums un 2017.gada 19.septembra pieņemšanas un nodošanas akts rada priekšstatu, ka 2015.gadā noslēgtā reaģentu piegādes līguma spēkā esamības laikā sistēma *Cobas 6000* ir bijusi nodota vienīgi centra lietošanā, nevis īpašumā. Savukārt īpašumtiesības centrs ieguva vien minētā piegādes līguma darbības termiņa beigās, atsaucoties uz tādiem 2015.gada 21.septembra piegādes līguma nosacījumiem, kuri objektīvi no šī līguma neizriet.

[28] Turklāt minētā sakarā jāpiemin, ka iepirkuma līgums, pēc kura darbības beigām sistēma *Cobas 6000* ir tikusi nodota centra īpašumā, tika noslēgts uz diviem gadiem. Savukārt reaģentu piegādes līgums, kura noslēgšana ir vērtējama kā sekas iekārtas nodošanai, ir noslēgts uz trim gadiem (šis termiņš sakrīt ar centra īpašumā nodoto iekārtu ekspluatācijas termiņu). Tas nozīmē, ka ar iekārtas iegūšanu īpašumā SIA „Medilink" ir ieguvis priekšrocības uz laiku, kas faktiski pat pārsniedz iepriekš atklātā konkursa rezultātā centra un SIA „Medilink" starpā noslēgtā reaģentu piegādes līguma termiņu.

Savukārt no 2015.gada 21.septembra piegādes līguma 3.2.apakšpunkta formulējuma (tas noteic, ka tajā gadījumā, ja jauna konkursa rezultāti attiecībā uz šī līguma priekšmetu objektīvu iemeslu dēļ nav izsludināti līguma darbības laikā, puses var vienoties par līguma darbības pagarinājumu līdz nākamā konkursa rezultātu izsludināšanai) var izdarīt secinājumus, ka sākotnēji centrs bija plānojis pēc konkrētā līguma darbības termiņa beigām par konkrēto iepirkuma priekšmetu izsludināt jaunu iepirkuma procedūru.

[29] Ievērojot minēto, Augstākā tiesa pirmšķietami secina, ka arguments par sistēmas *Cobas 6000* esību centra īpašumā nevar būt tāds, kas objektīvi pamato izvēlēto iepirkuma priekšmetu un procedūru.

[30] Centrs arī norādījis, ka konkrētajā gadījumā nepieciešams iegādāties tieši ar sistēmu *Cobas 6000* saderīgus reaģentus tāpēc, lai tādējādi nodrošinātu skrīninga procesa nepārtrauktību, izslēdzot pārtraukumu, kas saistīts ar sistēmas nomaiņu un iekārtu procesa validāciju.

Tomēr šajā sakarā norādāms, ka tas vien, ka jauna piegādātāja izvēle varētu būt saistīta ar jaunas iekārtas lietošanu, pats par sevi nav pietiekams arguments. Paša pasūtītāja kompetencē ir plānot iepirkuma procedūras un paredzēt tādas prasības, lai nodrošinātu, ka pēc iepirkuma līguma darbības termiņa beigām pasūtītājam būs pietiekams laiks sistēmas nomaiņai un neradīsies neērtības, kas saistītas ar potenciālo sistēmas iekārtas maiņu. Tas, ka pasūtītājs to nav darījis, nevar kalpot kā iemesls, kāpēc kādam no pretendentiem piešķiramas priekšrocības faktiski turpināt iepriekš noslēgto iepirkuma līgumu. Pretējā gadījumā, balstoties uz šādiem argumentiem, pasūtītājs varētu uzticēt bezgalīgas preču piegādes tiesības vienam konkrētam pretendentam, tādējādi uz visiem laikiem izslēdzot jebkādu konkurenci.

Turklāt no centra paskaidrojumiem izriet, ka tas iepriekš ir strādājis arī ar citu ražotāju iekārtām, un attiecīgi pēc centra iepriekš rīkotajiem atklātajiem konkursiem tam ir nācies sastapties ar sistēmu maiņas procesu. Tāpat centrs pats norādījis, ka pēc tam, kad beigsies sistēmas *Cobas 6000* ekspluatācijas termiņš, tas rīkos atklātu konkursu. Tas nozīmē, ka vispār centram ir pieredze tajā, kādā veidā sistēmas maiņas procesa ietvaros veiksmīgi nodrošināt donoru asins skrīninga nepārtrauktību, un nepieciešamības gadījumā centrs ir spējīgs sistēmas maiņas procesa laikā šo nepārtrauktību nodrošināt.

[31] Centrs arī norādījis, ka izvēlējies konkrēto iepirkuma priekšmetu un attiecīgi arī procedūru tāpēc, ka jaunas iekārtas uzstādīšana prasītu jaunu metožu ieviešanu, aprobēšanu un validāciju. Citiem vārdiem sakot, centram ir ērtāk turpināt darbu ar jau ierasto sistēmu.

Vispārīgi Augstākā tiesa piekrīt, ka neviens nevar pasūtītājam uzspiest izvēlēties tāda veida preces vai pakalpojumus, kuru izmantošana būtiski apgrūtinātu pasūtītāja darbību, kā arī prasītu nesamērīgus darba, laika vai finanšu resursus. Tomēr jebkādas neērtības, kas dabiski izriet no sadarbības partnera maiņas, neatkarīgi no to būtiskuma, nebūtu atzīstamas par pietiekamu attaisnojumu konkurences ierobežošanai.

Konkrētajā gadījumā centrs ir tikai vispārīgi norādījis, ka citu iekārtu uzstādīšana prasītu jaunu metožu ieviešanu, aprobēšanu un validāciju. Tomēr šie apsvērumi neuzrāda tik būtisku neērtību rašanās risku, kura novēršana būtu objektīvi samērojama ar pilnīgu konkurences izslēgšanu starp preču piegādātājiem.

[32] Apkopojot minēto, reaģentu piegādes līgums ir noslēgts pirmšķietami prettiesiski. Tas nozīmē, ka ir izpildījušies Administratīvā procesa likumā paredzētie kritēriji pagaidu aizsardzības lūguma apmierināšanai.

III

[33] Ņemot vērā to, ka pagaidu aizsardzības līdzeklis nedrīkst pārsniegt nākotnē sagaidāmā sprieduma robežas, noskaidrojams, kāds spriedums lietā pirmšķietami varētu tikt taisīts.

[34] Publisko iepirkumu likuma 75.panta pirmā daļa noteic: ja tiesa konstatē, ka iepirkuma līgums vai vispārīgā vienošanās noslēgta, pārkāpjot šā likuma normas, un secina, ka pieteikums ir apmierināms, tā, ievērojot šā likuma nosacījumus, pati izvēlas vienu no šādiem sprieduma veidiem: 1) atzīst iepirkuma līgumu vai vispārīgo vienošanos par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža; 2) groza vai atceļ iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās noteikumus (pieņemot šo spriedumu, tiesa papildus saīsina iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās termiņu); 3) saīsina iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās termiņu.

Minētā panta trešā daļa noteic, ka tiesa, izvēloties šā panta pirmās daļas 1. vai 2.punktā minēto sprieduma veidu, izvērtē, kurš sprieduma veids konkrētajā gadījumā ir pietiekami samērīgs, iedarbīgs un preventīvs, lai nodrošinātu, ka turpmāk pasūtītājs nepieļauj šā likuma pārkāpumus. Šā panta pirmās daļas 3.punktā minēto spriedumu tiesa pieņem tikai šā panta ceturtajā un piektajā daļā minētajos gadījumos.

Minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tiesa nepieņem šā panta pirmās daļas 1. vai 2.punktā minēto spriedumu, ja sabiedrības interesēs ir būtiski saglabāt iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās radītās sekas.

[35] Pieteicēja uzskata, ka konkrētajā gadījumā Publisko iepirkumu likuma 75.panta 3.punkta (līguma termiņa saīsināšanas) piemērošana nav iespējama, jo neizpildās šā likuma 74.panta otrajā daļā paredzētie priekšnoteikumi, kas ļauj tiesai pieņemt „maigāku" spriedumu, neatzīstot prettiesisku

iepirkuma līgumu par spēkā neesošu.

Šajā sakarā Augstākā tiesa norāda, ka pieteicējas minētā Publisko iepirkumu likuma 74.panta otrā daļa noteic gadījumus, kuros tiesa, lai arī ir konstatējams šā likuma 74.panta pirmās daļas 1. vai 2.punktā paredzētais pārkāpums, var nepiemērot likuma 75.panta pirmo daļu (proti, nepieņemt tādu spriedumu, ar kuru iepirkuma līgums tiek atzīts par spēkā neesošu, tā noteikumi tiek grozīti vai atcelti vai tiek saīsināts iepirkuma līguma termiņš). Tas nozīmē, ka minētā norma ļauj tiesai nepieņemt nevienu no Publisko iepirkumu likuma 75.panta pirmajā daļā paredzētajiem spriedumu veidiem par iepirkuma līgumu.

Savukārt šā likuma 75.panta ceturtā daļa paredz, ka gadījumā, ja tiesa ir konstatējusi, ka iepirkuma līgums noslēgts prettiesiski un tāpēc vispārīgi būtu pamats attiecīgo līgumu atzīt par spēkā neesošu, bet vienlaikus ir konstatējams, ka sabiedrības interesēs būtiski ir saglabāt šā iepirkuma līguma sekas, tā var taisīt spriedumu par iepirkuma līguma termiņa saīsināšanu. Minētās normas piemērošanā izšķiroša nozīme ir piešķirama tieši konstatējumam par sabiedrības interešu esamību.

[36] Centrs un SIA „Medilink" uzsver, ka sabiedrības interesēs ir būtiski saglabāt līguma sekas, tādēļ līgumu nevar atzīt par spēkā neesošu. Tas varētu būt pamats lietas izskatīšanā piemērot Publisko iepirkumu likuma 75.panta ceturto daļu. Līdz ar to jau pagaidu aizsardzības lūguma izskatīšanas ietvaros pārbaudāms, vai pastāv šāda sabiedrības interese.

Centrs paskaidrojumos norādījis, ka izmeklējumus, kuru nodrošināšanai noslēgts reaģentu piegādes līgums, kā obligātus paredz Ministru kabineta 2015.gada 27.decembra noteikumi Nr. 1037 „Noteikumi par cilvēka asiņu un asins komponentu savākšanas, testēšanas, apstrādes, uzglabāšanas un izplatīšanas kvalitātes un drošības standartiem un kompensāciju par izdevumiem zaudētā asins apjoma atjaunošanai". Šie izmeklējumi ir obligāti, jo primāri nodrošina informāciju par ziedoto asiņu drošumu. Līdz ar to jebkāda reaģentu piegādes līguma ierobežošana vai pārtraukšana faktiski apturētu asins komponentu sagatavošanu valstī, kā arī to izplatīšanu un nodrošinājumu iedzīvotājiem, radot faktisku dzīvības apdraudējuma risku. Tāpat centrs uzsvēris, ka tam ir būtiski, ka noslēgtais reaģentu piegādes līgums garantē piegādes nodrošinājumu ārkārtas apstākļos (proti, līgums paredz SIA „Medilink" pienākumu nepieciešamības gadījumā nodrošināt viena mēneša patērējamo reaģentu nekavējošu piegādi).

Ievērojot minēto, atzīstams, ka ir konstatējama tāda sabiedrības interese, kuras nodrošināšanai ir būtiski saglabāt pārsūdzētā līguma sekas. Tas atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 75.panta ceturtajai daļai būtu pamats lietas izskatīšanas rezultātā saīsināt līguma termiņu, nevis atzīt līgumu par spēkā neesošu.

Pieteicēja pareizi norāda, ka sabiedrības intereses pašas par sevi nevar kalpot kā attaisnojums, lai pieļautu prettiesiskas rīcības turpināšanu, un pasūtītājam, rīkojoties prettiesiski, ir jāapzinās savas rīcības kaitīgās sekas. Tomēr konkrētajā gadījumā, ņemot vērā donoru asins skrīninga nepārtrauktības nodrošināšanas būtisko nozīmi sabiedrībā un nelabvēlīgo ietekmi, kādu varētu radīt tas, ka centrs būtu kavēts kvalitatīvā un veiksmīgā savu funkciju izpildē, samērīgākais būtu tāds risinājums, atbilstoši kuram iepirkuma līguma termiņš būtu samazināms.

[37] Nosakot, kādā apjomā saīsināms līguma termiņš, ņemams vērā, ka sabiedrības interesēs ir ne tikai tas, lai centrs saņemtu konkrētās preces, bet arī tas, lai piegādātāja izvēle notiktu tiesiskā ceļā. Tiesiskums pats par sevi demokrātiskā valstī ir aizsargājama vērtība, un nepamatota konkurencei atvērtas procedūras nepiemērošana ir pats smagākais pārkāpums publiskā iepirkuma noslēgšanas procesā.

Tāpēc līguma termiņš ir saīsināms tā, lai netiktu apdraudēta donoru asins seroloģiskā skrīninga nepārtrauktība, vienlaikus veicinot piegādātāja izvēli pārskatāmā un konkurencei atvērtā procedūrā (sal. *Augstākās tiesas 2018.gada 12.februāra lēmuma lietā Nr. SKA-903/2018 (* ECLI:LV:AT:2018:0212.A420278417.11.L) *28.punkts*).

Ievērojot minēto, Augstākās tiesas pirmšķietamā ieskatā, reaģentu piegādes līguma termiņš varētu būt saīsināms līdz 2019.gada 1.janvārim.

Minētais laika periods ir pietiekams, lai pasūtītājam bez liekas vilcināšanās būtu iespējams izstrādāt nepieciešamo iepirkuma dokumentāciju, izsludināt atklātu konkursu un noskaidrot konkursa uzvarētāju, ievērojot arī potenciālo pretendentu sūdzību par iepirkuma nolikumu un rezultātiem iesniegšanas iespējas.

IV

[38] Rezumējot minēto, atzīstams, ka ir iestājušies Administratīvā procesa likumā paredzētie priekšnosacījumi pagaidu aizsardzības piemērošanai.

Ņemot vērā sabiedrības interesi donoru asins seroloģiskā skrīninga nodrošināšanas nepārtrauktībā, lietā pirmšķietami nevarētu tikt taisīts spriedums par līguma atzīšanu par spēkā neesošu, bet gan varētu tikt saīsināts līguma termiņš.

Līdz ar to, lai pagaidu aizsardzības līdzeklis atbilstu nākotnē sagaidāmajam spriedumam, kā pagaidu aizsardzības līdzeklis konkrētajā gadījumā nosakāma reaģentu piegādes līguma darbības apturēšana (kas pēc jēgas ir minētā līguma izpildes aizliegums) no 2019.gada 1.janvāra.

[39] Vienlaikus Augstākā tiesa vērš procesa dalībnieku uzmanību uz to, ka tiem ir tiesības lūgt tiesu pārskatīt pieņemto lēmumu pagaidu aizsardzības jautājumā tad, ja ir iestājušies tādi apstākļi, kuros tiesai būtu pamats lemt par citāda pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 3.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma:

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 7.februāra lēmumu;

piemērot pagaidu aizsardzību un apturēt starp Valsts asinsdonoru centru un SIA „Medilink" 2017.gada 1.novembrī noslēgtā piegādes līguma (par reaģentu, piederumu, kontroles materiālu, iek;artas šķīdumu HbsAg, anti-HCV, anti-HIV ½ un antivielu pret sifilisa izraisītāju noteikšanai donoru asins paraugos piegādi) darbību no 2019.gada 1.janvāra;

atlīdzināt SIA „Abbott Laboratories Baltics" samaksāto drošības naudu 15 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese I. Višķere

Tiesnese Dz. Amerika